

SOLID, un program de consolidare a protecției avertizorilor de integritate

Recomandările APADOR-CH cu privire la proiectul de Lege privind protecția avertizorilor în interes public

1. Eliminarea art. 1 al. 4 din proiect – Acesta prevede că e ilegal să dezvălui o ilegalitate în domeniul apărării și securității naționale

Dacă proiectul de lege va rămâne în forma actuală, va comite o ilegalitate tocmai cel care va dezvălui o ilegalitate privind o achiziție publică din domeniul apărării sau securității naționale.

Domeniul de reglementare al noii legi este mai restrâns decât cel al legii în vigoare (Legea 571/2004). Astfel, proiectul de lege prevede în art. 1 al. 4 că reglementările pe care le conține nu se aplică raportărilor (avertizărilor în interes public) privind încălcări ale normelor în materie de **achiziții publice în domeniile apărării și securității naționale** în cazul în care acestea intră sub incidența art. 346 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE). *(acesta se referă la informații cu privire la care un stat membru al UE consideră că divulgarea lor este contrară intereselor esențiale ale siguranței sale și, în special, la informații cu privire la producția sau comerțul cu armament, muniție și material de război).*

Dacă divulgarea unei încălcări de lege din domeniul apărării sau securității naționale (de exemplu, privind o achiziție publică) este exclusă de legea avertizorilor din domeniul său de reglementare, înseamnă că dezvăluirea va fi făcută „fără drept”, și va fi infracțiune prevăzută de art. 303 sau de art. 407 din Codul penal.

Lucrăm împreună pentru o Europă verde, competitivă și incluzivă

SOLID, un program de consolidare a protecției avertizorilor de integritate

Considerăm că nu ar trebui să existe limite ale dezvăuirilor (avertizărilor) atunci când este vorba de încălcări ale legii. Avertizările ar trebui să poată privi întregul domeniu al apărării și securității naționale, inclusiv încălcările de lege comise în cazul achizițiilor publice din anumite sectoare ale apărării și securității naționale, încălcări care, prin prezentul proiect de lege, au fost excluse de la raportare sau divulgare.

Recomandăm eliminarea art. 1 al. 4 din proiectul de lege

În **subsidiar**, în cazul în care se dorește menținerea art. 1 al. 4 din proiect, recomandăm ca el să fie redactat mult mai clar și mai precis, pentru a fi previzibil, adică pentru a avea calitatea cerută în jurisprudența CEDO pentru o lege: să fie clară, previzibilă și accesibilă. Este necesar ca art. 1 al. 4 să descrie în mod concret, explicit, clar și previzibil, care dezvăluiri ale încălcărilor de norme nu intră sub incidența legii avertizorilor. O redactare ambiguă, de genul celei actuale din art. 1 al. 4 din proiect, nu va face decât să descurajeze un avertizor, deoarece **textul legal propus nu stabilește în mod clar și previzibil granița dintre permis și interzis în materia avertizărilor**

2. Modificarea art. 5 lit. a din proiect – Divulgarea informațiilor clasificate în mod ilegal nu ar trebui să fie interzisă de legea avertizorilor

Lucrăm împreună pentru o Europă verde, competitivă și incluzivă

SOLID, un program de consolidare a protecției avertizorilor de integritate

Potrivit art. 5 lit. a din proiect, „Prezenta lege nu înlătură de la aplicare dispozițiile privind protecția informațiilor clasificate”

Din redactare se poate înțelege că vor avea aplicabilitate în materia avertizărilor în interes public doar prevederile legale care protejează informațiile clasificate, nu și cele care permit accesul la informații clasificate, în anumite condiții sau care interzic să fie clasificate anumite informații.

Spre exemplu, Legea 182/2002 (art. 24 și 33), privind protecția informațiilor clasificate, interzice clasificarea ca secrete de stat a informațiilor, datelor sau documentelor în scopul ascunderii încălcărilor legii, erorilor administrative, limitării accesului la informațiile de interes public, restrângerii ilegale a exercițiului unor drepturi ale vreunei persoane sau lezării altor interese legitime. Aceeași lege interzice clasificarea ca secrete de serviciu a informațiilor care, prin natura sau conținutul lor, sunt destinate să asigure informarea cetățenilor asupra unor probleme de interes public sau personal, pentru favorizarea ori acoperirea eludării legii sau obstrucționarea justiției.

De aceea, considerăm că, pentru o exprimare mai clară, care să nu inducă ideea că trebuie aplicate doar dispozițiile legale care protejează informațiile clasificate (omițându-se situațiile în care o astfel de protecție nu trebuie să existe), sintagma „**protecția** informațiilor clasificate” ar trebui înlocuită cu „**regimul** informațiilor clasificate”.

Recomandăm ca art. 5 lit. a din proiect să aibă următorul conținut:

„Prezenta lege nu înlătură de la aplicare dispozițiile privind:

a) **regimul informațiilor clasificate;**”

3. Completarea art. 14 din proiect – Agenția Națională de Integritate ar trebui să monitorizeze respectarea legii avertizărilor publice

La art. 14 din proiect, privind atribuțiile Agenției Naționale de Integritate (ANI), recomandăm introducerea unei noi atribuții, care se referă la monitorizarea și evaluarea, cel puțin anual, a modului în care entitățile publice și private își

Lucrăm împreună pentru o Europă verde, competitivă și incluzivă

SOLID, un program de consolidare a protecției avertizorilor de integritate

Îndeplinesc obligațiile prevăzute în prezenta lege. Monitorizarea și evaluarea ar trebui să privească și natura, frecvența și amploarea măsurilor luate ca represalii. Este necesar ca, cel puțin, anual să fie făcută o analiză a situației privind avertizările și eventualele probleme care împiedică funcționarea normală a legii.

Recomandăm ca, la art. 14 din proiect, după lit. d) să fie introdusă o nouă literă, lit. d/1), cu următorul conținut:

„d/1) monitorizează și evaluează periodic modul în care entitățile publice și private își îndeplinesc obligațiile prevăzute în prezenta lege, analizează natura, frecvența și amploarea măsurilor luate ca

4. Modificarea și completarea art. 18 al. 1 și 2 din proiect – Dacă vorbește direct cu presa, avertizorul nu ar trebui să-și piardă protecția legală

În Legea 571/2004, actuala lege a avertizorului de integritate, există această posibilitate de a te adresa presei, indiferent dacă ai făcut sau nu o dezvăluire internă înainte, însă în proiectul aflat în lucru această posibilitate e condiționată de doi factori. Dacă aceștia nu sunt îndepliniți, avertizorul își poate pierde protecția legală dacă discută direct cu presa.

Proiectul de lege elimină dreptul de opțiune al avertizorului și condiționează sesizarea presei atât de sesizarea prealabilă a autorităților competente, cât și de neluarea de către autorități a măsurilor corespunzătoare, în urma sesizării formulate. Cu titlu de **excepție**, avertizorul se va putea adresa direct presei (fără să mai fie necesar să raporteze intern/extern), doar dacă el va face dovada că a avut motive întemeiate să creadă că încălcarea dezvăluită poate constitui un pericol iminent sau evident pentru interesul public sau că există un risc de represalii sau o probabilitate redusă ca încălcarea să fie remediată în mod eficace.

Lucrăm împreună pentru o Europă verde, competitivă și incluzivă

SOLID, un program de consolidare a protecției avertizorilor de integritate

Aprecierea motivelor pentru care avertizorul s-a adresat direct presei presupune o interpretare preponderent subiectivă, care va depinde exclusiv de persoana sau persoanele care vor aprecia dacă avertizorul a avut sau nu motive întemeiate. Deci, acordarea sau nu a protecției prevăzute de lege pentru avertizorul care s-a adresat direct presei va depinde, în cele din urmă, în mod substanțial de o apreciere pur subiectivă a unei/unor persoane.

Considerăm că actuala reglementare, care le permite avertizorilor să se adreseze direct presei, fără alte condiționări, este de preferat reglementării propuse prin proiectul de lege, care ar putea avea un efect inhibitor asupra avertizorilor care ar dori să se adreseze direct presei.

Recomandăm modificarea art. 18 al. 1 și 2 din proiect astfel:

„Art. 18. - Divulgarea publică

(1) Avertizorul care divulgă public informații privind încălcarea legii beneficiază de protecție în temeiul prezentei legi.

(2) Sesizarea privind încălcarea legii prin divulgare publică **poate fi adresată în mod direct, alternativ sau cumulativ:** mass-media, organizațiilor profesionale, sindicale sau patronale, organizațiilor neguvernamentale, comisiilor parlamentare.

5. Completarea art. 19 al. 1 lit. a și b din proiect – Avertizor este și cel care semnalează intern încălcări ale legii, dar și cel care vorbește public despre asta

La art. 19 al. 1 din proiect sunt prevăzute condițiile în care un avertizor poate beneficia de protecția legală. Având în vedere că aceste condiții sunt prevăzute cumulativ, rezultă că neîndeplinirea unei singure condiții duce la excluderea protecției prevăzute de lege. De aceea, referirea din art. 19 al. 1 lit. a și b nu ar trebui făcută doar la cei care raportează (intern și extern) încălcări ale legii, ci și la cei care divulgă public astfel de încălcări. Întrucât, în actuala redactare, cei care divulgă public încălcări ale legii nu sunt prevăzuți la lit. a și b, ei ar putea fi excluși de la protecția acordată de lege pentru avertizori, deși ei efectuează tot acte de avertizare.

Lucrăm împreună pentru o Europă verde, competitivă și incluzivă

SOLID, un program de consolidare a protecției avertizorilor de integritate

Recomandăm completarea lit. a și b ale al. 1 din art. 19 astfel:

„(1) Pentru a beneficia de măsurile de protecție sau reparatorii prevăzute de prezenta lege, avertizorul trebuie să întrunească cumulativ următoarele condiții:

- a) să fie una dintre persoanele care efectuează raportări **sau divulgări publice** și care au obținut informații referitoare la încălcări ale legii într-un context profesional;
- b) să fi avut motive întemeiate să creadă că informațiile referitoare la încălcările raportate **sau divulgate public** erau adevărate la momentul raportării;”

6. Completarea art. 20 al. (2) din proiect – Cum își procură avertizorul dovezile pentru dezvăluirile sale

Sunt situații în care avertizorul are nevoie de dovezi pentru dezvăluirile sale: documente care nu-i aparțin, date informatice la care nu are drept de acces, înregistrări audio-video etc. Dacă nu își asigură dovezi, va fi discreditat și probabil exclus de la protecția legală, pe motiv că face afirmații fără acoperire. Art. 20 al. 2 din proiect prevede unele cauze de exonerare de răspundere a avertizorilor. Aceste cauze nu operează sub nicio formă în cazul în care informațiile dezvăluite au fost dobândite sau accesate prin comiterea unei infracțiuni.

Există și un exemplu la nivel național, în acest sens, consacrat prin **hotărârea CEDO în cauza Bucur și Toma c. România**. În această cauză, un angajat SRI, în exercitarea atribuțiilor sale, a constatat încălcări ale legii, constând în interceptări ilegale. Pentru a dovedi existența acestor încălcări de lege, și-a însușit mai multe casete audio pe care se aflau înregistrările ilegale ale unor convorbiri telefonice ale unor jurnaliști, politicieni, oameni de afaceri. Conținutul înregistrărilor ilegale aflat pe casetele audio a fost făcut public. Autoritățile naționale au reținut în sarcina angajatului

Lucrăm împreună pentru o Europă verde, competitivă și incluzivă

SOLID, un program de consolidare a protecției avertizorilor de integritate

SRI și săvârșirea infracțiunii de furt, constând în însușirea casetelor audio, care aparțineau SRI. Avertizorul a fost condamnat definitiv la 2 ani închisoare, cu suspendare, pentru **furt** și divulgare de informații.

În prezent, după circa 25 de ani de la data faptelor din cazul Bucur (1996) și la circa 8 ani de la data hotărârii CEDO din acest caz (2013), se propune o reglementare la fel de lipsită de nuanțe cu privire la săvârșirea de infracțiuni de către un avertizor. Considerăm că nu ar contraveni directivei o prevedere în cuprinsul acestei legi în sensul că nu constituie infracțiune fapta avertizorului de a accesa sau de a constitui dovezile necesare pentru susținerea și dovedirea unei avertizări în interes public.

Textul completat al art. 20 al. 2 ar urma să aibă conținutul de mai jos:

„(2) Avertizorul nu răspunde pentru dobândirea informațiilor care sunt raportate sau divulgate public sau pentru accesul la acestea, cu condiția ca o astfel de dobândire sau un astfel de acces să nu constituie o infracțiune. **Nu constituie infracțiune fapta avertizorului de a accesa sau stoca orice date sau informații care aparțin entității față de care are calitatea de lucrător sau de a-și însuși din cadrul entității față de care are calitatea de lucrător înscrisuri sau suporturi fizice pe care sunt stocate date, dacă accesarea, stocarea sau însușirea au avut ca scop constituirea de dovezile ale încălcărilor de lege pe care le-a raportat sau divulgat public în conformitate cu prezenta lege, precum și fapta avertizorului de a divulga orice date sau informații clasificate ori confidențiale, dacă divulgarea a fost necesară pentru dezvăluirea unei încălcări a legii, în condițiile prevăzute de prezenta lege.**”

7. Completarea art. 20 din proiect – Avertizorul nu ar trebui să răspundă pentru eventuala defăimare, încălcarea drepturilor de autor, încălcarea secretului profesional, protecția datelor sau divulgarea secretelor

Proiectul de lege ar trebui să preia din directivă anumite prevederi care se referă, în mod judicios, la soluții rezonabile pentru situații sensibile, fără de care s-ar putea ca avertizori să ezite la dezvăluirea încălcărilor de lege. De exemplu, sunt probleme sensibile cele care ridică astfel de întrebări: dacă avertizorul ar trebui sau nu să răspundă pentru defăimare, pentru încălcarea drepturilor de autor, pentru încălcarea secretului profesional, pentru încălcarea normelor de protecție a datelor, pentru divulgarea secretelor comerciale.

Lucrăm împreună pentru o Europă verde, competitivă și incluzivă

SOLID, un program de consolidare a protecției avertizorilor de integritate

Răspunsul la aceste întrebări este dat în art. 21 par. 7 din directivă, care conține prevederi de natură a încuraja avertizorii, în sensul că avertizorul este exonerat de răspundere în situațiile menționate mai sus. Aceste prevederi din art. 21 par. 7 din directivă ar trebui preluate în cadrul art. 20 din proiectul de lege, pentru a contribui la o reglementare internă completă și previzibilă.

Recomandăm ca la art. 20 din proiect sa fie introdus, după alineatul (2), un nou alineat, (3/1), cu următorul conținut:

„(2/1) În cadrul procedurilor judiciare, inclusiv în ceea ce privește defăimarea, încălcarea drepturilor de autor, încălcarea secretului profesional, încălcarea normelor de protecție a datelor, divulgarea secretelor comerciale sau cererile de despăgubiri în temeiul dreptului privat sau public ori dreptului colectiv al muncii, nu se poate angaja răspunderea avertizorului ca urmare a raportărilor sau a divulgărilor publice în conformitate cu prezenta lege. Avertizorul are dreptul să se bazeze pe respectiva raportare sau divulgare publică pentru a urmări închiderea cauzei, cu condiția să fi avut motive întemeiate să considere că raportarea sau divulgarea publică a fost necesară pentru dezvăluirea unei încălcări, în temeiul prezentei legi. În cazul în care o persoană raportează sau divulgă public informații referitoare la încălcări care intră în domeniul de aplicare al prezentei legi și informațiile respective includ secrete comerciale, iar persoana respectivă îndeplinește condițiile prevăzute în prezenta lege, o astfel de raportare sau divulgare publică este considerată legală.”

8. Completarea art. 22 litera e) din proiect – Avertizorul nu ar trebui sancționat pentru „defăimarea instituției”

Multe sancțiuni disciplinare aplicate avertizorilor sunt de fapt represalii, sub pretextul că prin avertizare s-a produs defăimarea sau prejudicierea imaginii entității vizate de avertizare. Iar în regulamentele interne elaborate de instituții

Lucrăm împreună pentru o Europă verde, competitivă și incluzivă

SOLID, un program de consolidare a protecției avertizorilor de integritate

sunt prevăzute ca abateri disciplinare, orice fapte prin care instituția este defăimată sau suferă prejudicii de imagine, adică tocmai acele fapte tipice de avertizare.

De aceea, la art. 22 din proiect, privind interdicția represaliilor, **recomandăm** completarea literei e), care se referă la „oricare alte sancțiuni disciplinare” ca parte componentă a represaliilor, astfel:

e) aplicarea oricărei alte sancțiuni disciplinare, inclusiv pentru defăimarea sau prejudicierea imaginii entității publice sau private;”

Tot la art. 22 din proiect recomandăm preluarea integrală a exemplelor de represalii care sunt prezentate în art. 19 din directivă (Directiva (UE) 2019/1937 privind protecția persoanelor care raportează încălcări ale dreptului Uniunii)

În special, este vorba despre exemplele care se referă la represalii ca: „transfer de atribuții, schimbări ale locației locului de muncă, reducere a salariilor, schimbări ale programului de lucru” și „darea unei evaluări negative a performanței sau a unei recomandări negative pentru activitatea profesională desfășurată”.

Recomandăm ca în art. 22 din proiectul de lege să fie preluate integral exemplele din art. 19 din Directivă

9. Completarea art. 25 alin. 2) din proiect – Obținerea „certificatului” de avertizor

Lucrăm împreună pentru o Europă verde, competitivă și incluzivă

SOLID, un program de consolidare a protecției avertizorilor de integritate

Din interviurile cu avertizorii a rezultat că o astfel de certificare ar fi utilă, instituțiile din care provin și care le ignoră în mod constant calitatea de avertizor, răspund că nu au de unde să știe că ei sunt avertizori, pentru că nimeni nu a stabilit că au această calitate.

La art. 25 din proiect, privind consilierea, informarea și asistența, recomandăm completarea alineatului 2 cu o prevedere, în sensul art. 20 al. 1 lit. b) din directivă, potrivit căreia ANI va putea certifica la cerere, faptul că o persoană beneficiază de protecție în temeiul prezentei legi.

Directiva prevede, printre măsurile de sprijin privind avertizorii, că statul va desemna o autoritate competentă care să certifice faptul că persoanele care raportează/divulgă public în condițiile prevăzute de directivă beneficiază de protecție în temeiul directivei.

Astfel, după completare, textul art. 25 al. 2 va avea următorul conținut:

„(2) Agenția oferă avertizorilor asistență în legătură cu protecția acestora împotriva represaliilor în fața oricărei autorități, inclusiv prin certificarea, la cerere, a faptului că persoana respectivă beneficiază de protecție în temeiul prezentei legi.”

10. Completarea art. 25 din proiect prin adăugarea a trei noi alineate privind asistența juridică gratuită a avertizorilor

APADOR-CH mai face și recomandarea ca în proiectul de lege să se prevadă că avertizorul beneficiază de asistență juridică gratuită, astfel cum prevede expres art. 20 din Directiva 2019/1937, a cărei transpunere se urmărește prin acest proiect de lege.

În preambulul Directivei 2019/1937 privind protecția avertizorilor se prevede că cheltuielile juridice relevante pot reprezenta un cost semnificativ pentru persoanele care efectuează raportări și care contestă în justiție măsurile de

Lucrăm împreună pentru o Europă verde, competitivă și incluzivă

SOLID, un program de consolidare a protecției avertizorilor de integritate

represalii luate împotriva lor. Chiar dacă, la încheierea procedurilor, persoanele în cauză ar putea recupera astfel de cheltuieli, s-ar putea să nu fie în măsură să avanseze taxele respective la începutul procedurilor, în special dacă sunt în șomaj și sunt incluse pe o listă neagră.

Art. 20 al.1 lit. c și al. 2 din Directivă prevăd printre măsurile de sprijin pentru avertizori și asistență juridică, financiară și măsuri de sprijin, inclusiv de natură psihologică, pentru persoanele care efectuează raportări, în cadrul procedurilor judiciare.

Pentru a se asigura o protecție reală și eficientă a avertizorului, ar trebui să existe în legea internă de transpunere a directivei o prevedere în sensul obligativității asistenței juridice a avertizorului implicat în proceduri penale sau civile legate de avertizare. Asigurarea asistenței juridice ar trebui să depindă de calitatea de avertizor, și nu de starea materială a avertizorului, întrucât avertizarea a fost făcută având în vedere interesul public și nu starea materială, bună sau rea, a avertizorului.

Recomandăm ca art. 25 din proiect să fie completat cu trei noi alineate, 3, 4 și 5 astfel:

„(3) În cauzele penale ce au ca obiect avertizarea făcută sau fapte conexe cu aceasta, asistența juridică a avertizorului este obligatorie. Dacă avertizorul, suspect sau inculpat ori, după caz, persoană vătămată sau parte civilă, nu și-a ales un avocat, organul judiciar ia măsuri pentru desemnarea unui avocat din oficiu.

(4) În procedurile civile din fața instanței de judecată prevăzute la art. 23 sau care privesc aplicarea art. 21 al. 1 și/sau 2, asistarea avertizorului de către un avocat este obligatorie. Dacă avertizorul nu și-a ales un avocat, instanța ia măsuri pentru desemnarea unui avocat de către barou, pentru acordarea asistenței juridice gratuite.

(5) În cazurile prevăzute la al. 3 și 4, avocatul ales poate acorda asistență juridică pro bono, fără obligația stabilirii și încasării unui onorariu.”

11. Introducerea art. 25^{A1} în proiect cu privire la asistența financiară acordată avertizorilor

Din relatările avertizorilor intervievați, rezultă că un factor inhibitor important este riscul de a fi concediat, în urma avertizării făcute și de a rămâne astfel fără mijloace de subsistență. Chiar dacă ulterior avertizorul câștigă în instanță

Lucrăm împreună pentru o Europă verde, competitivă și incluzivă

SOLID, un program de consolidare a protecției avertizorilor de integritate

și este repus în drepturi, până la finalizarea procedurii judiciare, a cărei durată este destul de mare și poate fi măsurată în ani, avertizorul e pus în situația în care, rămânând fără serviciu, rămâne fără suport financiar. De aceea, după art. 25 din proiect, recomandăm introducerea unui nou articol prin care să fie reglementată asistența financiară ce poate fi acordată avertizorilor.

Directiva a prevăzut în art. 20 al. 2 posibilitatea ca statul să acorde asistență financiară avertizorului pe durata procedurilor judiciare în cadrul cărora acesta contestă măsurile luate ca represalii și care îl privează de mijloacele de subzistență.

Este de remarcat faptul că în art. 23 al. 3 din proiectul de lege se prevede posibilitatea ca instanța să dispună, pe calea ordonanței președințiale, suspendarea până la soluționarea contestației a măsurii luate ca represalii, deci și a măsurii concedierii. Desigur, în acest caz, nu se mai pune problema asistenței financiare a avertizorului, care își poate desfășura în continuare activitatea și poate fi remunerat. Dar, în cazul în care instanța ar respinge o cerere de suspendare a măsurii luate împotriva avertizorului acesta ar fi lipsit de mijloace de subzistență, astfel că ar fi necesară sprijinirea sa de către stat, prin acordarea asistenței financiare.

Lucrăm împreună pentru o Europă verde, competitivă și incluzivă

SOLID, un program de consolidare a protecției avertizorilor de integritate

Recomandăm ca, după art. 25 din proiect, să fie introdus un nou articol, art. 25[^]1, astfel:

„Art. 25[^]1 – Asistență financiară

(1) Agenția asigură, la cerere, persoanei care a făcut raportarea/dezvăluirea, o asistență financiară, nerambursabilă, dacă sunt îndeplinite cumulativ următoarele condiții:

a) contractul individual de muncă sau raportul de serviciu al unei persoane care a făcut o raportare internă sau externă ori o dezvăluire publică, în conformitate cu prezența lege, a fost suspendat sau a încetat fără acordul persoanei, în termen de 12 luni de la data raportării/dezvăluirii;

b) instanța a respins cererea de suspendare a măsurii contestate, formulată în baza art. 23 al. 3;

c) există indicii din care rezultă presupunerea rezonabilă că suspendarea sau încetarea contractului/raportului are legătură cu raportarea sau dezvăluirea.

(2) Asistența financiară constă într-o sumă de bani care se acordă lunar persoanei prevăzute la al. (1), pe durata procedurii judiciare de contestare a măsurii suspendării sau încetării contractului individual de muncă sau raportului de serviciu, până la finalizarea definitivă a procedurii judiciare. Asistența financiară nu se acordă pe durata suspendării de către instanța a măsurii contestate, potrivit art. 23 al. 3.

(3) Cuantumul lunar al asistenței financiare va fi egal cu media ultimelor 6 luni a veniturilor brute realizate de către persoana care a făcut raportarea/dezvăluirea în baza contractului individual de muncă/raportului de serviciu care a fost suspendat sau a încetat.

(4) În cazul în care se constată prin hotărâre judecătorească definitivă că măsura contestată a fost dispusă ca represalii în considerarea raportării sau a divulgării publice, sumele acordate ca asistență financiară vor fi recuperate de Agenție, pe calea unei acțiuni civile, de la persoanele care au dispus acea măsură.”

Lucrăm împreună pentru o Europă verde, competitivă și incluzivă

SOLID, un program de consolidare a protecției avertizorilor de integritate

12. Completarea art. 27 din proiect – Cercetare disciplinară să fie făcută de un consultant extern, numai în prezența presei și a sindicatului, cu citarea avertizorului în cel puțin 7 zile lucrătoare

La art. 27 din proiect, privind condițiile pentru cercetarea disciplinară, recomandăm completarea alin. 1 prin introducerea sancțiunii nulității absolute a raportului de cercetare disciplinară și a sancțiunii disciplinare, în cazul în care este încălcată obligația de a invita presa și un reprezentant al sindicatului sau al asociației profesionale pentru a asista la cercetarea disciplinară.

O garanție eficientă pentru respectarea acestei obligații legale este prevederea unei sancțiuni (nulitatea absolută a procedurii și a rezultatului său) în cazul în care această obligație este încălcată.

Recomandăm completarea art. 27 al. 1 din proiect prin introducerea sancțiunii nulității absolute pentru încălcarea obligației de a invita presa și sindicatul:

„(1) La solicitarea avertizorului cercetat disciplinar ca urmare a raportării interne, externe sau divulgării publice, comisiile de disciplină sau alte organisme similare din cadrul autorităților publice, instituțiilor publice sau persoanelor juridice de drept privat au obligația de a invita presa și un reprezentant al sindicatului sau al asociației profesionale, sub sancțiunea nulității raportului și a sancțiunii disciplinare aplicate.”

Tot la art. 27 din proiect, privind condițiile pentru cercetarea disciplinară, recomandăm introducerea unui nou alineat, prin care să se prevadă că pentru cercetarea disciplinară a unui avertizor este necesar să fie desemnată o persoană din afara entității din care face parte avertizorul, respectiv un consultant extern specializat în legislația muncii.

Lucrăm împreună pentru o Europă verde, competitivă și incluzivă

SOLID, un program de consolidare a protecției avertizorilor de integritate

Recomandăm ca la art. 27 din proiect, după alineatul 2 să fie introdus un nou alineat, (3), cu următorul conținut:

„(3) Sub sancțiunea nulității absolute, cercetarea disciplinară a unei persoane care, în ultimele 12 luni, a făcut o raportare internă sau externă ori o dezvăluire publică, în conformitate cu prezenta lege, se va face de un consultant extern specializat în

Termenul de citare a avertizorului - Tot la art. 27 din proiect, privind condițiile pentru cercetarea disciplinară, recomandăm introducerea unui nou alineat, prin care să se prevadă în mod expres un termen minim pentru citarea avertizorului în scopul cercetării sale disciplinare, termenul recomandat fiind de cel puțin 7 zile lucrătoare.

Recomandăm ca la art. 27 din proiect, după noul alineat propus (3) să fie introdus un nou alineat, (4), cu următorul conținut:

„(4) Sub sancțiunea nulității absolute, convocarea unei persoane care, în ultimele 12 luni, a făcut o raportare internă sau externă ori o dezvăluire publică, în conformitate cu prezenta lege, în vederea desfășurării cercetării disciplinare prealabile, va fi făcută în scris, de către consultantul extern, cu cel puțin 7 zile lucrătoare înainte de data întrevederii, precizându-se obiectul, data, ora și locul întrevederii.”

13. Completarea art. 29 din proiect – Sancțiuni pentru persoana care a dispus represalii la adresa avertizorului

Lucrăm împreună pentru o Europă verde, competitivă și incluzivă

SOLID, un program de consolidare a protecției avertizorilor de integritate

În proiect nu se prevede nicio sancțiune pentru cei care dispun represalii împotriva avertizorilor, ci doar, în art. 24 se prevede că aceștia răspund solidar cu entitatea din care fac parte, pentru repararea prejudiciilor pe care le-au produs prin represalii. Or, există o diferență între repararea unui prejudiciu produs și aplicarea unei sancțiuni față de cel care încalcă o lege. Repararea prejudiciului nu este o măsură de sancționare, ci o măsură civilă prin care se acoperă o pagubă produsă. Dar, pe lângă repararea pagubei, cel care a încălcat legea trebuie să sufere și o sancțiune, care are altă natură juridică decât repararea prejudiciului. Spre exemplu, o persoană care distruge în mod intenționat un bun al altcuiva, nu va fi obligată doar la repararea prejudiciului produs prin distrugerea acelui bun, ci va suporta și o sancțiune (de exemplu, o amendă penală) pentru fapta sa prin care a încălcat legea.

În mod similar, și cel care dispune represalii împotriva unui avertizor va trebui să suporte o sancțiune pentru că a încălcat legea, care interzice represaliile și, de asemenea, va trebui și să repare prejudiciile pe care le-a produs prin represalii.

În timp ce avertizorul este suspus unui consum intens, fizic, psihic și de timp, ocazionat de procedura judiciară pe care trebuie să o parcurgă pentru anularea unei măsuri nelegale (represalii), cel care a dispus represaliile nu este supus niciunei sancțiuni și niciunui stres fizic sau emoțional legat de suportarea unei sancțiuni pentru fapta sa de încălcare a legii. Această lacună a actualului proiect de lege trebuie remediată.

Recomandăm completarea art. 29 al. 2 cu o nouă contravenție, prin introducerea unei noi litere, lit. f), cu următorul conținut:

„f) dispunerea unei măsuri ca represalii în considerarea raportării sau a divulgării publice, se sancționează cu amendă de la 20.000 la 100.000 lei. Termenul de aplicare a sancțiunii începe să curgă de la data rămânerii definitive a hotărârii judecătorești prin care s-a constatat că măsura a fost dispusă ca represalii în considerarea raportării sau a divulgării publice.”

Material realizat cu sprijinul financiar Active Citizens Fund România, program finanțat de Islanda, Liechtenstein și Norvegia prin Granturile SEE 2014-2021. Conținutul acestui material nu reprezintă în mod necesar poziția oficială a Granturilor SEE și Norvegiene 2014-2021; pentru mai multe informații accesați www.eeagrants.org.

Lucrăm împreună pentru o Europă verde, competitivă și incluzivă